

ESKU IKUSEZINOTAN BALEGO ETORKIZUNEKO NEKAZARITZA?

Emakume laborarien lana ez da ikusten. Bere ekarpen ekonomikoa ez da inon kontatzen: asko eta asko ez dira ageri ez Gizarte Segurantzaren, eta ez dira ekoizpenen titular. Emakume Baserritarren Estatutuak egoera hori orekatzen asmatuko ote du? Gizarte matxistaren ondorio den ikusezintasun honez gain, Europatik bultzatu den nekazaritza ereduak ere emakumeak nekazaritzatik bota ditu. Aldiz, ertz-ertzekoak diren emakume baserritarrek argi dute nekazaritzaren etorkizuna eurek landu izan duten ereduak duela.

Estitxu Eizagirre Kerejeta
@eeizagirre

Emakume laborarien lanak ez du ikusgarritasunik. Euren egungo egoera ongi islatzen dute Isabel de Gonzalo Aranoak eta Leticia Urretabizkaia Gilek *Las mujeres baserritarras: análisis y perspectivas de futuro desde la Soberanía Alimentaria* (Emakume baserritarrak: analisia eta etorkizun ikuspegiak Elikadura Burujabetzatik) liburuan. Sexuaren arabera lan banaketak ekarri du familia ekoizpenean bereizi egin direla lan produktibo eta erreproduktiboak, eta bakoitzaren errekonozimendu sozioekonomikoa ezberdina izan da. Baserriko bizimoduari eusteko beharrezkoak diren zaintza lan gogorrek badira, eta gainera, lotura zuzena dute aktibitate produktiboarekin. Hirietan bezala baserrietan ere, lan hauek ez dira “lan”: Espainiako Estatistika Institutuak (INE) dio etxeko lanak ez direla nekazaritza lanen barruan kontuan hartuko.

Baina horrez gain, emakumeek baserrietan egiten duten lan produktiboa ere ezkutatu dago: askok ez dute Gizarte Segurantzaren kotizatzen, eta emakumeek egin izan dituzten lan produktiboak ez dira nekazaritza jardura gisa hartu izan (ez INEren estatistiketan, ez legeetan), nahiz eta etxeko ekonomian pisua baduten: esaterako, eraldatutako produktuak ekoiztea (txerrikiak, gazta...) edo zuzeneko salmentan aritzea.

Gainera, ekoizpena gizonaren izenean egon ohi da gehienetan. EAEko landa eremuan egindako azken erroldaren arabera, ustiatuek %68 gizonen izenean dago, eta %32 baino ez emakumeen izenean. Ekoizpenaren titularitatek ez izateak desorekak sortzen ditu etxe barruan, esaterako, jardueraren gestioan erabakiak hartzerako orduan.

Aitortza legal, ekonomiko eta sozialik ez izateak dakar euren langile izaera ez ezagutua izatea. Emakume baserritarren lana ez da lan profesionaltzat hartzen, “etxerako laguntza” gisa baizik.

Zergatik ez dira ageri Gizarte Segurantzaren?

Industrializazioak baserrietatik hirietera eraman zuen populazioa, eta nekazaritza ustiatuek langilez hustu zituen. Nekazaritza industrialak, aldi berean, emakumeak ustiatuek atera ditu. Arantza Arrienek kontatu digu bilakaera, Ozetan (Araba) sagar zukua auzo-lanean botilaratzen duten bitartean: “Gizarte Segurantzaren izena emanda askoz baserritar gutxiago gara egun, eta horien artean emakumeak %30 inguru gara (nahiz eta esaten den azken urteetan emakumeok pixkatxo bat gora egin dugula). Mekanizazio handia eman den tokietan, adibidez, Arabako lautadan, mekanizazioak emakumea jardura ho-

rretatik kanpo utzi du”. Zergatik ez diren ageri Gizarte Segurantzaren? “Nekazaritzaren etekinak ez dira handiak, eta batzuetan sakrifikatu egiten da etxeko baten Gizarte Segurantzaren; eta emakumearena izaten da. Zerikusi handia du errentagarritasunarekin eta beste zatitxo batean, gizarte matxistarekin: nahiago izaten da traktore bat erostea, etxekoa Gizarte Segurantzaren egotea baino”.

Emakume Baserritarren Estatutua

Eusko Jaurlaritzak onartu berri duen Emakume Baserritarren Estatutuak, eskubideetan ezberdintasunak sortzen dituen ikusezintasun egoera honi egin beharko dio aurre. Horretarako, emakume nekazariak Gizarte Segurantzaren kotizatzea bultzatzeko laguntzak eskainiko ditu. Bestetik, emakumeak ustiatuek titular bezala agertzea –euren kabuz, edo modu partekatuan– bultzatuko du: emakumeen titulartasuna duten baserri eta nekazaritza enpresek puntu gehiago jasoko dituzte lehiaketa publikoetan edo diru-laguntzetan.

Lege honen arabera, gutxienez urteko errentaren erdia nekazaritza jardueratik lortzen duten emakumeak ustiatuek jabetzan parte izango dira. Baina zein dira –eta zein ez– “nekazaritza jarduerak”? Alazne Intxauspek azaldu digu

Emakumeen Mundu Martxak balio izan die dinamika azkartzeko. Argazkian, Mundu Martxako Bilboko mobilizazioan: erdian, pankartari helduta irribarrean, Alazne Intxauspe.

ETXALDE

gakoa: Intxauspe laboraria da, lurretako (Bizkaia) baratzeetan landutako fruituak otzaretan saltzen ditu. Nekazaritza iraunkorra bultzatzen duen Etxalde mugimenduko emakumeen taldeko kidea da. Adierazi du euren eskaria izan zela estatutu honetan nekazaritza lan gisa kontuan hartu daitezela baita ere nekazaritza produktuak eraldatzea eta merkaturatzea. Eta pozik dira, estatutuan ikuspegi hori txertatzea lortu dutelako: “Izan ere, bestela oso zaila da emakumeen lanaldia lurrari soilik lotua izatea, horrek hektarea askoko jarduera intentsiboa eskatzen du”.

Intxauspek positibo baloratu du baita ere estatutuaren arabera, nekazaritzarekin zerikusia duten erakundeetan, lau urte barrurako ordezkartzaren %40 emakumea izan beharra –bestela ezingo dute diru-laguntzarik jaso–.

Noraino lortuko duen estatutuak egoeran eraginik izatea? Zuhur ageri da Intxauspe: “Ezagutzen ditugun beste esperientzia batzuek zalantzan jartzen dute antzerako estatutuen eraginkortasuna. Guretzat estatutua erreminta bat da; lege hau hobetu daiteke, noski, eta hobetzera joango gara, baina eskatzen duguna da behintzat dagoen hau baliabidez hornitzea, aurrekontu bat jartzea eta indarra ematea”.

EUROPAKO DIRU-LAGUNTZAK (PAC)

- Diru-laguntzak jasotzen dituzten pertsonen **%32 dira emakumeak** eta %68 dira gizonezkoak.
- Emakumeek **diru-laguntza poltsaren %23** jasotzen dute. Batez beste, gizonak 4.814,92 euro jasotzen dituzte eta emakumeek 3.100,27 euro.
- Emakume baserritarren %45,28k **1.000 eurotik beherako** laguntza jasotzen du. Eta **1.000-5.000 euro artean** emakumeen %33,04k. **20.000 eurotik gorako** laguntza jasotzen dutenak, emakumeen %2 dira.

TITULARTASUNA

Ekoizpenen %29an emakumeak dira titularrak eta %71 gizonak. Emakumeak titulasunean nagusi dira, ekoizpen hauek ez direnean etxeko diru-iturri nagusia. Ekoizpenaren dimentsio ekonomikoa handitzen den heinean, gutxitu egiten da emakumeen parte-hartzea bai gestioan eta baita erabakietan ere. Autokontsumora bideratutako lurak gehienbat emakumeek kudeatzen dituzte.

ITURRIA: LAS MUJERES BASERRITARAS: ANÁLISIS Y PERSPECTIVAS DE FUTURO DESDE LA SOBERANÍA ALIMENTARIA.

» Mekanizazioak emakumea laborantzatik kanporatu du. Emakumeek landu duten nekazaritza txikia eta anitza da

Etorkizuneko nekazaritza eta feminismoa

Europako diru-laguntzek (ikus aurreko orriko koadroa) bultzatzen duten nekazaritza eredu industrialak "ez da emakumea eta ez da gizartearentzako ona", adierazi digu Arrienek: "Emakumeak ez gaitu erakartzen nekazaritza horrek; diru handiak eskatzen dituen, inbertsio handiak... Gurea gehiago da inbertsio txikiak egitea, ikusten joatea, aldatzea, partekatzea...". Datuek erakusten dute zenbat eta ustiategi handiagoak izan lur eremutan, emakume gutxiago direla bertako titular. Arrienen hitzetan: "Emakumeak titular diren ustiategiak askoz (baina askoz, e!) txikiagoak dira lur eremutan, eta askoz dibertsifikatuagoak dira. Gizonak ari diren jarduerak askoz espezializatuagoak dira. Emakumeen ustiategietan, normalean, badira loreak, bada baratzea, baratzeoko produktuen eraldaketa, oilo apur batzuk, lehortzen dira sendabelar batzuk... Nekazaritzak bereak dituen askoz eremu gehiago hartzen dute. Eta emakumeen ustiategietan gizonenetan baino askoz gehiagotan zuzena da salmenta Beraz, herritarren gehiengoarentzako ona den nekazaritza ereduak antz handiagoa dauka emakumeen ustiategiekin, gizonen ustiategiekin baino". Filosofia tira, eta errentagarritasuna? bestela ezin dela irau, hori izan ohi da ustiategi handien argudio: "Handi zein txiki, irabazi garbi denok *antzekoparezido* egiten dugu" erantzun du Arrienek. "Batzuek diru gehiago ikusi bai, ikusten dute mugitzen, baina ez dira errentagarriagoak".

Intxauspek ere argi du: "Elikadura burujabetza ezin da ulertu feminismoarekin gabe. Nekazaritzak emakume aurpegia du. Gure baserri eredua emakumearen eredua da. Nekazaritzak iraungo badu, ereduaz erabat aldatu beharra daukagu.

ETXALDE: EMAKUME LABORARIAK, ANTOLATUTA

Etxalde nekazaritza iraunkorraren aldeko mugimenduaren baitan, emakume laborarien dinamika indarra hartzen ari dela kontatu digu Intxauspek: "Euskal Herri osoko 70 emakume baserritar gaude sare honetan, eta normalean elkartzen garenak 10-15 gara". Mugimendu guztiek dituzte garai biziagoak eta iraupenezkoak, eta aurtengo Emakumeen Mundu Martxak dinamika azkartzen lagundu dielako esker oneko dago: "Aurtengo Emakumeen Mundu Martxako ikurretako bat haziak izan direnez eta elikadura burujabetza landu dutenez, ikusi dugu bete-betean guri ere bazegokigula parte hartzea. Hazien bilketan parte hartu dugu eta Bilboko jaian bizitzaren jasangarritasunari buruzko gure ikuspegia aurkeztu dugu". Eguneroko jardunean feminismoa euren gogoetara ekartzen eta baserriko emakumeen artean ezagutzera ematen saiatzen dira, "denetarik emakumeak baikaude baserritarren artean". Emakumeen Mundu Martxan martxa hartuta, urte osoko plangintza osatzera jarri dira: "Bi lan ildo zehaztu ditugu: batetik, gure taldea indartzeko ekintzak. Horren baitan, oso garrantzitsutzat dugu formazioa. Abenduan ziberaktibismo ikastaroa egingo dugu, internet eraginkorrago erabiltzen ikasteko, bideo motzak egiten trebatzeko... Bigarren ildo sentsibilizazioa da, taldez kanpoko emakumeei zuzendua. Horretarako, Kubako *Campesina a campesina* formazio eredua hartu dugu oinarri: Akademiko bat ekarri beharrean bere teoriak kontatu ditzan, beste baserri batera joaten gara han nola lan egiten duten ikustera eta elkarrengandik ikastera".

Eredu intentsiboa, hektarea askokoa, monolaborantza, ongarri eta pestizida kimikoak behar dituen, gastu pila dituen... Nekazaritza horrek dakarren bakarra da nekazaria langile prekario bihurtzea. Erdian dagoen industriak kontrolatzen du dena, kapitalak". Etorkizuneko nekazaritza iraunkorra dela baieztatuta, bere oinarriak laburbildu

ditu Intxauspek: "Baserriak ezaugarritzat izan duen autonomia berreskuratu behar dugu. Hori izan da emakumeak egin duena historian. Eredu hori soilik da iraun dezakeena. Autonomia dena, kasik ez duena kanpoko *inputik* behar, ez hazirik erosterik eta abar. Dibertsifikatua dena eta zikloa baserrian bertan ixten duena". ■